UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Calepinus Ad librum

Calepino, Ambrogio

Venetijs, 1509

X ante E

urn:nbn:de:hbz:466:1-97861

Visual Library

cilia:ſingularia ſint an uulgaria:vĕa an falſa.Aliquãdo uulga
re dicit̃ qđ eſt tritũ ⁊ conſuetum.Quinti.Simul ne vulgarē
viam ingreſſus alienis demum veſtigijs inſiſterem.

Vulgo.as.in vulgus do:⁊ q̃ſi multis audientibus ac nõ tacitu-
ris dico:⁊ cõe oib⁹ facio mãifeſto vile bẽo.Uir.li.xi.quid me
alta ſilẽtia cogis rũpẽ ⁊ obductũ v̄bis vulgare dolorez. Lac.
li.vij.Que vaticinia eorũ cũ paulatī fama vulgaſſet.Li.lib.j.
Sũt q̄ laurẽtiã vl̃gato corpe lupa īter paſtores vocatam pu
tẽt.Plau.in am.Cui me abſ̄te corpus vulganit ſuũ Huius
cõpoſita ſt̄ diuulgo.Euulgo.qđ ē extra ī vl̃g⁹ exeo.Li.li.ix.
Ciuile ius repoſitũ īpenetralibus põtificũ euulgauit ī vl̃go.
Ge.Labris foras editis ī vl̃garet p̄ vl̃go valde vulgo.Terẽ.
vbi rẽ ſciui cepi ībũanit⁹ neq3 vt aiũz d̄cuit egrotũ adoleſcẽ
tuli tractare ſ3 vi ⁊ via puulgata patruz quotidie accuſabaz.

Vulnus vide in dictione.Ulcus.Hinc vulnero.as.ſancio vuln⁹
infero.Trãſfert̃ qñq3 ad aĩuz ⁊ ſigt̃ ango.Uñ ⁊ vulnus aĩ p̄
angore accipit̃ ſeu dãno.Ply.Maximũ illi fortuna vulnus
intulerat duobus filijs in matura morte ſublatis.

Vulnerarius medicus cherurgus qui vulnera curat.Uulnera
rium emplaſtrum quod vulneribus imponitur.

Vulpes.aĩal teſte Uarrone q̄ pedibus volet.Huius diminuti
uum eſt vulpecula.Hor.Forte p̄ anguſtã tenuis vulpecula
rimã.Adiectiuum vulpinus.a.um.qđ eſt a vulpe.Suet.vbi
leonis pellis defecit vulpina inſuenda eſt.Aliqñ ponit̃ pro
aſtuto.Plau.vulpinus animus ne quid moliatur mali.

Vulpinor.aris ſignificat mẽdacijs ac fraudibus vera puerto ſi-
ue effugio.Tractum ab in torto vulpium curſu.

Vulſinus pen.pro.lacus a vulſinij oppido cui adiacet nomina
tus in etruria piſcium fertilis.Uulſini enim oppidũ fuit opu
lentiſſimum a quo vulſinenſes dicti ſunt.

Vultur ⁊ vulturis ⁊ vulturius ī ntõ dici põt.Enn.Uulturis in
ſiluis miſerũ mãdebat homonem.Auis ē rapax carniuora a
volatu tardo dcã q̄ pp̄ magnitudinez corporis tarde volet.
Plau.ī tru.Iã q̃ſi vulturij triduo pus p̄diuinabant quo die
eſuriri ſiẽt.De hac aue ſic ſcribit Amb.Negant vultures in-
dulgere cõcubitui ⁊ iugali quodã vſu nuptialiſq3 copl̃e ſor-
te miſceri atq3: ſine vllo maſculoruz concipere ſemine:⁊ ſine
coniunctione generare:natoſq3 ex his in multam etatem lõ-
ge vite procedere:vt vſq3 ad centum annos vite eorum ſe-
ries producatur.Eſt ⁊ vultur mons in apulia.

Vulturnus ventus q̄ ab oriente hiberno ſpirat.Dictus a vultu
ris volatu vt q̄dã aiunt qĩ alte reſonat.Greci Euronotum
vocant:q̄ inter notũ ⁊ eurũ ſit.Hoc noĩe etiam dictus ē flu-
uius q̄ p̄ cãpaniã labẽs haud lõge acumis mergitur.q̄ ⁊ vul
turnũ dicit̃.Sirius.li.viij.Fluctuq3 ſonorum.

Vulturnũ:oppidũ cãpanorũ ē: ⁊ fluuius de quo mõ eſt dictũ.

Vultus:a volo vis ſicut a colo cultus p̄prie ſigt̃ volũtatẽ hoĩs
que p̄ motu aĩ in facie oſtendit̃.Cuz facies ſit ipſa oris ſpẽs
que pmanet vultũ ſibi fingere multi pñt formã nemo.Luca.
li.iij.ptulit vultaneu.gñe.Sed quos vtriuſq3 figure eẽ vi-
des mixtiz referẽtes vulta parẽtũ Uult⁹ ãt ī nullo aĩante ē p̄
ter hoĩem huius diminutiuũ eſt vulticulus quo vſus eſt.Ci.

Vultuoſus.triſtis.Ci.de optĩo gñe dicẽdi.In quo cũ effeceris
neq̄d ineptũ ſit aut vultuoſum.Hinc aduerbiuz vultuoſe qđ
do.vſurpat p̄ eo quod eſt indignanter facie meſta ⁊ fronte
ſubductum:⁊ cum geſtu rebus accõmodato.Uultuoſa frõs
apud Apul.pro meſta accipitur.Ait enim lib.iij.meta.Lon-
ge diſſimilis aduenit non ex leta facie ſed vultuoſa fronte ru
gis inſurgentibus adſeuerabat.

Vulua.ſeu volua:idẽ qđ vterus ⁊ matrix vulgo d̄r licet falſo di
cta q̄ fetus inuoluat.In ea enim cõceptus ſit ⁊ fetus cõtine-
tur.Hãc multi ex romanis ex porca in delicijs habuere:que
duplici noĩe appellabatur.Eiectitia.ſ.⁊ porcaria.Eiectitia a
partu eiecto ſiue enecto.Porcaria edito.Eiectitiaz Ply.opti
mam eẽ ait q̄ fuerit porce:occiſe:cum eiectus ſiue enectus eſt
ptus.Porcariam cum editus:eſt melior q3 erat eius que pe-
periſſet q̃3 virginis.Nam a partu ſtatim ſuẽ p̄miperam inter-
ficiebant:tũ hñde vulue gr̃a:tũ vt ſumẽ optimum efficerent
mar.Te fortaſſe magis capiet de v̄gine porca.Me m̃na gra
ni de ſue volua capit.Qñq3 accipit̃ vulua p̄ ore vulue.Iu.
Adhuc ardẽs rigide tẽtigſe vulue.Ply.quoq3 boletorũ p̄rũ
pẽtiũ in oui ſpẽz albũ illud in volucrum voluam nuncupat.

V ante X

Vxor q̃ſi vnxor ab vngendo.Nã cũ puelle nuberent apud vete
res ac mariti domũ ītrarẽt axũgia poſtes vngebãt putãtes ex
hoc oĩa mala ab ea domo arceri.vel q̄ loto maritos vnge-
bãt.Enn.Exi tarq̄nuũ bõa fe[illegible]ia[illegible]it ⁊ vnxit.ſer.cõ.lib.iiij.
eñ.ſic h3.Mos fuerat vt nu[illegible]tes ſpuelle ſimul veniſſent ad
limẽ mariti poſtea añq3 īgre[illegible]erent̃ ornarent laneis vitis ⁊
oleo vngerẽt.Et inde vxores [illegible]rẽ ſt̄ q̃ſi vnxores Ply.quoq3
ſcribit nouas nuptas lupio ad[illegible] poſtes iungere ſolitas ne
q̄d mali medicamẽti īferret̃.Hu[illegible] diminutiuuz ē vxorcula.
Hie.ad oceanũ.Tu mihi olĩ em[illegible]rtuã de ſepulchro vxorculã.

Vxori⁹.a.um.qđ ē vxoris vel qđ ad vxorẽ ptiet.vt (ptrahis.
res vxoria Aug.li.ij.cõ.nõ curauit hoc q2 metus erat ne īpe-
diret̃ ſpes mea compede vxoria.Aliqñ.Uxorius d̄r q̄ vxori
nimis inſeruit.Uir.Pulchrãq3 vxorius vrbem extruit.

X Littera ſemiuocalis eſt: que vim duplicis cõſonãtis hab3
p̄ q̃modo cs.gs.primit⁹ vtebant̃ vt ape
cs grecs.p̄ q̄bus nũc apex grex dicimus:
Sciẽdũ q̄.x.trãſit in.u.cõſonantẽ vt nix
niuis:in ct.vt nox noctis.⁊ in aſpiratio-
nẽ ſubijt vt:veho:vexi:Quotienſcunq3 autem hec propoſitio
ex componitur cum dictione incipiente a vocali vel.c.p.t.⁊.
s.remanet integra:ſed qñ cũ s.s abijcit̃ vt Exaro exeo.exi-
go.exoleo.exuro.excutio:explodo.extraho:exequor:expes.

Xanthus:latine flau⁹ dicitur.Quo nomine dictus flauius troia
nus:qui ⁊ Scamander.dicitur:Nam quod in campis troia-
nis proxime flumen armenta rufa ⁊ pecora leucophea naſcũ
tur:Iõ flumen id ilienſes xanthum appellauiſſe dicũtur Eſt
⁊ nomen viri ⁊ nomen vrbis Lycie a fluuio ſic nuncupate
Et nomen equi Hectoris.

Xãthij pp̄l̃i aſie cũ eorũ vrbs ab arpago p̄fecto Cyri obſideret̃
vxores ſuas ac ſuos ⁊ oẽs opes in arce poſuerũt deiñ adhibi
to igni cremauerunt ipſiq3 in bello irruẽtes cuncti cecidere.

Xãthicus aprilis menſis hebreorũ lingua appellatus eſt.

Xantho fuit vna ex nimphis Oceani ⁊ Tethyos filia Uirg.li.
iij.Ge.Drymoq3 xanthoq3.

Xanthippe:nomen vxoris querule Socratis philoſophi.

X ante E

Xenos:latine hoſpes ſiue peregrinus.Xenia hoſpitalitas:ami
citia externorum.

Xeniũ dici põt munus hoſpitalitatis.vñ Mar.lib.xiij.in quo
Eiuſmodi munera diſtichis deſcribit:xenia noĩauit q̄ ver-
ſus ipſos pro xenijs mitteret.Oĩs in hoc gracili xeniorũ tur
ba libello:Cõſtabit nũmis q̃ttuor empta tibi.Quattuor ē ni
mium:poterit conſtare duobus.Et faciet lucrũ bibliopola
triphon.Hec l3 hoſpitibus pro munere diſticha mittas.Siti
bi tã rarus q̃3 mihi nũmus erit.Huius diminut.eſt xeniolu3
paruũ xeniũ.Apul.Cõmodũ meridies acceſſerat ⁊ mittit mi
hi xeniola porcũ optimum ⁊ quinq3 gallinulas ⁊ vini cadum
in etate pretioſi.

Xenodochium:⁊ xenodociũ.hoſpitale locus publicus quo pe-
grini ⁊ hoſpites hoſpitalit̃ recipiunt̃ ξενὸσ hoſpes δοχεῖ
ον receptaculũ q̃ſi hoſpitũ receptaculũ.Hiero.Xenodochiu3
in portu romano ſitum totus pariter mundus audiuit.

Xenocrates.pe.cor.nomẽ ph̄i calcedonij auditoris Pla.qui in
academia Speuſippo ſucceſſit:⁊ vigintiquĩq3 annis docuit.
fuit tardus ingenio adeo vt cũ illũ Plato Ariſt.cõparet:alte
rũ freno:alterũ calcaribus indigere dicebat.Hic ph̄orũ ſeue
riſſimus extitit.Ferũt cũ phyrme nobile ſcortũ dedita opa a
q̄buſdã intra ei⁹ cellã miſſa eẽt:atq3 ab eo orans lectuli ptem
accepiſſet:demũq3 īpfecto ope diſceſſiſſet dixit ſe non a viro
ſed a ſtatua veniſſe.Eius v̄bis tanta fides adhibebat̃:vt cu3

iniuriati nulliꝰ teſtimoniū admitteref huic ſolo iiuriato crederef. Hūc atheniēſes aliqñ vēdiderunt vt ita in exilio degēs frāgeref. Obijt ſcđo ⁊ octogeſimo etatis ſpe anno cum noctu forte in ſartaginē offendiſſet. fuere ⁊ alij hoc nomine.

Xenodotus. fuit hiſtoricus patria Troezenus.

Xenodorꝰ qſi ξειvος. i. pegrinū q̄d ⁊ egregiū denotās ⁊ Δωρov donum fuit nomen ſtatuarij nulli veterum celandi arte poſtponendi.

Xenophanes. pe. coꝛ poeta Colophonius: pꝛi contra Homeꝝ ⁊ Heſiodū Elegias ſcrip[ſit]. F[ui]t ⁊ alter xenophanes ⁊ Leſbo poeta Jambicus.

Xenophon nomē phi ⁊ ducis i[n]ſignis athenienſis ſocratis diſcipulus ⁊ Plat. emulus fu[it] ſpecioſus moꝛatꝰ ⁊ oībus gratus. hic pꝛimꝰ oīuꝫ phoꝝ [c]ōſit hiſtoꝛiā. Exercitū quoqꝫ ex vltimis babylonie finibꝰ p[er] [a]ſpera ⁊ difficillima itinera icolumen in patriam reduxit. Fuere ⁊ alij xenophontes.

Xenophylus. pe. coꝛ. nomē muſici chalcidenſis pythagoꝛici. de quo Ual. max. biēnio minoꝛ q̄ꝫ gorgias q̄ cētū ⁊ qnqꝫ vixit ānis xēophilus chalcidēſis pythagoꝛicꝰ ſꝫ felicitate nō inferioꝛ. Si q̄dē vt ait Ariſtoxenus muſicꝰ oīs icōmodi hūani expars ſummo pfectiſſime doctrine ſplēdoꝛe extinctus eſt.

Xerāpelline veſtes vt iquit Probꝰ fuerūt ad vſuꝫ matronaꝝ ampellini coloꝛis qui iter coccinū ⁊ muriceū medius eſt ξηpov. ſiccū ſigt. Jtaqꝫ xerāpellinus coloꝛis eſſe credif. quem vulgo roſam ſiccā noīamus. Alij xerāpellinas dicunt latine dici Attrabaticas. Hoc eſt que coloꝛem atruꝫ. i. nigruꝫ hn̄t.

Xerolophus. pe. coꝛ. dici poteſt ſiccus tumulus ξηρος ſiccus λοφος tumulus. Namqꝫ ex lapidibus cōſtrui ꝯſueuerant pꝛincipum tumuli.

Xerolibya. latine ſicca libya dicitur.

Xerophagium: comeſtio ſiccoꝛum ciboꝛum.

Xerophtalmia arida lippitudo. cuꝫ nec tument: nec fluunt oculi. ſed graueſcunt.

Xeria emplā ſicca ſicut hygremplā vocantur liquida emplā.

Xerxes. latine dicif bellatoꝛ. Unde Artoxerxes magnus bellatoꝛ. fuit pſaꝝ rex qui ꝯ athenienſes magnuꝫ colligit exercitū. Tradūt ſcriptoꝛes numeꝝ copiarū terreſtriū quas in greciaꝫ duxit xerxes fuiſſe. clxx. myriades. i. decies ſepties centena milia. Myrias. n. numerꝰ ē cōtinens decē milia. Trāſiuit eiꝰ exercitꝰ p ſeptē dies totidēqꝫ noctes nullo tpe intermiſſo. Sꝫ nauali p̄lio a Themiſtocle grecoꝝ duce victꝰ rex ipſe cuꝫ paucis aufugit. Fuit filius Darij regis ex Atoſa Cyri filia. Hanc hyſtoꝛiam Herodotus late ſcripſit.

X ante Y

Xylon grece latine lignū dicif vñ xilobalſamū lignū balſami

Xylinum quod ⁊ xylon dicitur id eſt quod vulgares bambatium dicunt vnde xyline veſtes.

Xylocaſia. lignum Caſie.

Xylophagus. pe. coꝛ. vermis q̄ albus obeſus nigelloqꝫ capite ē ac naſcif i lignoꝝ carie ligmuꝫ coꝛrodēs. Jn pōto ⁊ phrygia comedif: vt auctoꝛ eſt Hiero. cōtra Joui. Et quo mō inquit apud nos ficedula ⁊ attagen mulus ⁊ Scarus i delicijs cōputanf. ita apud illos ξυλοφαγιομ comediſſe luxuria eſt

Xyphis grece ξιφος ſignificat enſem. vnde xiphie ſtelle ex cometarum genere in mucrones faſtigiate.

Xyſtus a grecis dicif poꝛticus ampla latitudine exercitatōi accōmodata i qua Athlete p hiberna tpa exercenf. Hinc xyſtici dñr athlete i xyſtis pugnātes. Sue. in Aug. Nec tñ eo minus aut xyſticoꝝ certatiōes aut gladiatoꝝ pugnas ſeueriſſime ſemp exegit. xyſtici ēt dñr q̄ xyſto ludunt. ſigt. n. xyſtos ſpiculuꝫ vel haſtile telū. vñ xyſtophoꝛus latine ſpiculatoꝛ. Jnterdū xyſtus ſumif p ambulatōe in qua arbuſcule ſunt in plurimas ſpēs effigiate. Ply. Añ crypto poꝛticuꝫ xyſtus eſt violis odoꝛatus. Alr. Ply. li. v. epi. Ante poꝛticuꝫ xyſtus conciſus i plurimas ſpēs diſtinctuſqꝫ buxo. Jdē nō tam ſtatuaꝝ ⁊ tabulaꝝ pictarum oꝛnatu edes ſuas q̄ꝫ xyſtis nemoꝛibus excoluit. Uict. Latini xyſta ambulatiōes appellant q̄s greci padromidas dicūt. Cic. in Bruto. Cuꝫ ambularā in xyſto ⁊ eſſem ocioſus domi. Quando verō xyſtus adiectiuꝫ eſt ſignificat oꝛnatum terſum politum.

Xyſtis. vrbs Carie. a q̄ xyſtiani dicti ſunt ppl'i vt ſcribit ply.

Z Littera muta eſt pꝛo qua pmitus nō nūqꝫ ſimplex. ſ. vt ſaguntū pꝛo ξακυνθος ſethꝰ p zethus. qñqꝫ duplicatū ſcribebamꝰ vt patriſſo p πατριζω pytyſſo p πυτυζω. Aliqñ p illa. d. ponebamus vt medētius p Mezētius. zeta ēt ſiue zetecula diminutiuū apud Ply. i epi. erat locꝰ capax vnius lecti cū ſellis duabus qui velis obductis ⁊ reductis modo adijcitur cubiculo: modo aufertur. Nomē quoniā tribꝰ e partibus feneſtras ⁊ pſpectus habeat atqꝫ ſolem multiplici: accipiat quaſi απο Του ζεειμ quod eſt feruere. Quando ⁊ heliocaminus i ipſa zeta ponitur. hoc eſt vapoꝛarium quoddā ſolare non ad ignis vſum: ſed ad ſolis velut id qđ vulgo luminare dicitur. ⁊ in paduana gallia Lucerio. vel απο Του ζημ q̄ in ea cōmodiſſime viuatur. vt quaꝫ delicias ⁊ amoꝛes ſuos vocet Cecilius ſicut ⁊ conuerſatione victuqꝫ diçta. De heliocamino Ulp. in ſeruitutibus vꝛbanis Si arboꝛ inquit heliocamino vel ſolario ſoleꝫ adimat: dicenduꝫ erit qꝛ vmbꝛam facit in loco cui ſol fuit neceſſarius ꝯtra ſeruitutē impoſitā fieri. De zeta Jāpꝛidiꝰ. Jndicos odores heliogabalꝰ ad vapoꝛādas zetas ſine carbonibꝰ iubebat icēdi. De zetecula Ply. Mox zetecula refugit q̄ſi i cubiculū.

Zazyntos iſula ionij maris pua. cū vꝛbe eiuſdē noīs a zazynto Dardani filio i q̄ impauit dcā. cuiꝰ incole zazynthij vocanf. De hac vir. li. iij. iā medio appet fluctu nēoꝛaſa zazynthos.

Zagrus vt inq̄t Stra. mōs ē quo media a babylonia diuidif

Zacāthei fuerūt zazynthioꝛum coloni i medio pyrenei mōtis ſiti ⁊ iuxta fluuium hiberum habitantes.

Zacharias nomen pꝛophete pꝛopꝛium.

Zamolſis teſte Herodoto. lib. iiij. hiſto. fuit Pythagoꝛe ſuus cui Gete putantes illū ſaturnū eē ſacrificia impendebant.

Zācule pelopōnēſi oppidū fuit in regione Meſſenia. in q̄ ipſa Meſſene. Fuit ⁊ zācle oppiduꝫ ſicilie a Meſſenis i pelori ſinu vbi ad oꝛientē maxime flectif quā a ſuo noie dixerunt Meſſanā. Hic zāclei Meſſenioꝝ apud Ply. Et zāclea charibdis. Uel a fōte dictaꝫ vꝛbem purāt. vel ab occultata ibi a ſaturno falce quā lingua ſicl'a zanclon vocant. vel a gigante zanclo. vel a loci curuitate. Curua enim zanclia vocant.

Zacleū. ſaxū in freto ſiculo dictū a zācle ppiquo ſicilie oppido

Z ante E

Zea genus frumenti ſimile farri que vulgo Spelta dicitur. Ex hac fit Alica. Ex zeatico hoꝛdeazeoue cibario q̄ ſunt pꝛincipum Equiſones equos alere conſueuerunt.

Zedoꝛon. dicitur tertia zean donans.

Zelo. as. ⁊ zeloꝛ depo. ſigt emuloꝛ. Aug. li. i. con. Uidi ego ⁊ expertus ſuꝫ zelātē puulū necdū loq̄baf ⁊ ituebaf pallidus amaro ꝯſpectu collactaneū ſuū ponif iterdū zelari p iraſci. ſcđꝫ illud qđ p pphetā df. īdignatiōe magna zelatꝰ ſuꝫ ſyō. Et zelare eſt imitari: vt illud. neqꝫ zelaueris facientes iniq̄tatem.

Zelus. mō inuidiam: mō amoꝛē: modo emulationē ſignificat.

Zelotes. p. p. idē ē qđ emulatoꝛ. vnde Simon apoſtolus dictus ē zelotes. qñqꝫ df amatoꝛ. Et ſic dñs nr̄ appellatur q̄ſi ita nos amat: vt nolit foꝛnicari poſt deos alienos.

Zelotypus pe. coꝛ. zelatoꝛ. ſeu emulatoꝛ foꝛme. Nam ζυλος emulatio ē Τυπυς foꝛma. q̄ igitur ita amat vt ſolicitus ſit neq̄s amoꝛe ſuo pfruaf. zolotypꝰ ē Juue. Ponere zelotypo iuuēis p̄latus hiarbe. zelotypia egritudo aī ex eo pueniens q̄ timeat ne adſit alteri. quod cum nemine velis habere cōe.

Zeno fuit phs cithicus ex cypꝛo greca ciuitate Stoicoꝝ ſecte cōditoꝛ. tāto i honoꝛe apđ atheniēſes habitus: vt apud euꝫ claues vꝛbis deponerēt oꝛnarētqꝫ ipm aurea coꝛona ⁊ imagine erea. Hic adoleſcēti cuidā inepta multa loquēti ait. iđ duas hēmꝰ haures: os vnū aūt vt. ſ. multa audiamus: pauca vō loq̄mur. Deceſſit. xc. etatis ſue āno: ſine moꝛbo. Nam vt